

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 05 Şubat 2024
Sayı : 375

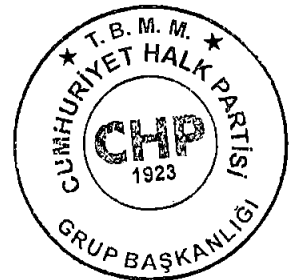
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Medeni Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi” gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

Gülizar BİÇER KARACA
TBMM Başkanvekili
Denizli Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İçişleri , Kadın Erkek Fırsat Eşitliği
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 7-2-2024	Esas No: 2/1990

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LİĞİ
05 Şubat 2024
Numara:

TBMM GENEL EVRAK
05 Şubat 2024
No: 1374413

GENEL GEREKÇE

Türk Medeni Kanunu'nda "Kadının Soyadı" başlıklı 187'nci maddesinin birinci cümlesindeki düzenleyici husus, İstanbul 8'inci Aile Mahkemesi tarafından Anayasaya aykırılık iddiasıyla Anayasa Mahkemesi'ne taşınmış ve Anayasa Mahkemesi'nin 22/02/2023 tarih, 2022/155 Esas ve 2023/38 Karar sayılı iptal kararıyla, Resmi Gazete'de 28/4/2023 tarihinde yayınlanarak sonuç doğurmuştur.

Anayasa Mahkemesi'nin atıf yapılan kararı incelendiğinde; kişiliğin bir parçası olan soyadını taşımanın yalnızca bir yükümlülük değil, aynı zamanda Anayasa'nın 20'nci maddesi kapsamında bir hak niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin de anılan hakkın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8'inci maddesi kapsamında yer aldığını kabul etmiş olması ile birlikte; hem kanun önünde eşitlik ilkesinin hayata geçirildiğinden söz edilebilmesi ile kadın-erkek eşitliğinin tam anlamıyla sağlanması gerektiği vurgulanmış, anayasa koyucunun eşitlik ilkesinin eşler arasındaki görünümüne verdiği önemin altı çizilmiştir. Dolayısıyla da evlenmeden önceki soyadının evlendikten sonra da kullanılması yönündeki kadın ile erkeğin karşılaştırmaya müsait şekilde benzer durumda oldukları sonucuyla, erkeğin evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra da tek başına kullanabildiği halde, kuralla kadının evlenmeden önceki soyadını evlendikten sonra ancak kocasının soyadının önünde kullanabileceği öngörüldüğünden, karşılaştırmaya müsait şekilde benzer durumda eşler arasında cinsiyet temelinde farklı muamelenin yapıldığı tespit edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin bir diğer tespiti; benzer durumda olanlara farklı muamele yapılmasının nesnel ve makul bir nedeninin bulunmadığının değerlendirilmesinde kamu otoritesinin belirli ölçüde takdir yetkisinin bulunduğu önkabulüyle; evlenmeden önceki soyadının evlendikten sonra da tek başına kullanılması bağlamında kadın ve erkek arasında kuralla öngörülen farklı muamelenin eşitlik ilkesini ihlal ettiği sonucuna varmasıdır.

MEF Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Görevlisi Nazan Moroğlu, Türkiye Barolar Birliği dergisinde yer alan "Kadının Kimlik Sorunu 'Kadının Soyadı'" isimli makalesinde özetle; Türk Medeni Kanunu'nun 187'nci maddesinin birinci cümlesine yönelik yeni düzenlemesi için, Anayasa'nın 90'ıncı maddesi bakımından bağlayıcılığı olan sözleşme ve protokollerden kategorik olarak;

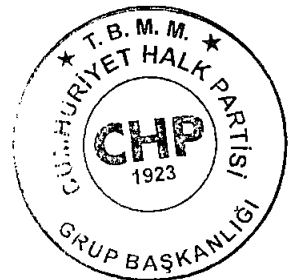
Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin 16'ncı maddesinin 5'inci fıkrasında yer alan aile adına ilişkin hükmü,

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 14'üncü maddesine ve sözleşmeye ek 7 Numaralı Protokol'ün 5'inci maddesindeki hükmüne uygunluğunu şarta bağlayıcı bir önerinin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.

Yaşanan düzenleme ışığında; Eşitlik İçin Kadın Platformu (EŞİK) Türk Medeni Kanunu'ndaki düzenlemenin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilerek yürürlüğe gireceği 28 Ocak 2024 tarihi itibarıyla, evli kadınların nüfus müdürlüklerine başvurarak evlilik öncesi soyadlarını kullanabileceğini, evlenecek olan kadınların evlilik öncesi soyadlarını kullanacaklarını beyan ederek kendi soyadlarını kullanmaya devam edebileceğini deklare eden bir bildiri yayınlamış; soyadı hakkının mutlak kişilik hakkı olarak kadınlar tarafından da müstakil kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.

Açıklanan nedenler doğrultusunda; Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararıyla birlikte, Türk Medeni Kanunu açısından eşler ve evlilik birliği içerisinde doğan çocuk açısından da soyadı hakkının ne şekilde tesis edileceğinin düzenlenmesi zarureti hasıl olmuş, işbu kanun teklifi ile bahse konu hususların kanunilik prensibi gereği düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

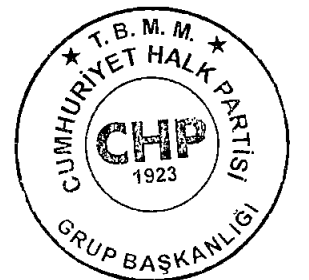

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile, eşlerin her birinin evlilik öncesi soyadını kullanma hakkı olduğu ve eşlerin aile soyadını kendi aralarında belirleyebilecekleri, aile soyadı seçilmeyen eş, kendi soyadını da aile soyadı önünde kullanabileceği düzenlenmiştir.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

TÜRK MEDENİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 187 nci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“III. Eşlerin Soyadı

Madde 187-

Eşlerden her biri, evlilik öncesindeki kendi soyadlarından hangisinin aile adı olacağını birlikte belirler. Ancak daha önce iki soyadı kullanan eş, aile adı olarak yalnız bir soyadını verebilir.

Aile adı olarak kendi soyadı belirlenmeyen eş, aile adı önünde önceki soyadını da kullanabilir. Ancak daha önce iki soyadı kullanan eş, bu haktan sadece bir soyadı için yararlanabilir.

Bu durum, evlendirme memuruna veya daha sonra nüfus idaresine yazılı olarak bildirilir.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

